

ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΜΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΠΛΗ ΔΙΑΣΤΟΛΗ

Κάθε μέτρο, αποτελείται από έναν κλασματικό αριθμό ο οποίος γράφεται στην αρχή του πενταγράμμου μετά το κλειδί. Ο αριθμητής του, δηλώνει τα μέρη δηλαδή τους χρόνους του και ο παρονομαστής του τη διάρκεια του κάθε μέρους του μέτρου.

Στη διάρκεια ενός κομματιού, μας δίνεται το δικαίωμα εάν θελήσουμε, να αλλάξουμε τη χρονική του διάρκεια. Αυτό γίνεται, βάζοντας μια διπλή διαστολή (δύο παράλληλες κάθετες γραμμές) στο μέτρο το οποίο θα κάνουμε την χρονική αλλαγή και θα διαρκεί μέχρι το τέλος του κομματιού ή μέχρι να αλλάξουμε πάλι την διάρκειά του.



ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΙΔΗ ΜΕΤΡΩΝ

Τα μέτρα χωρίζονται σε απλά και σύνθετα, ανάλογα με το περιεχόμενό τους.

Απλά μέτρα, είναι τα διμερή και τριμερή. Ονομάζονται αυτά που για αριθμητή τους έχουν τους αριθμούς 2 ή 3. πχ 2/2, 2/4, 3/2, 3/4 κλπ

Σύνθετα μέτρα, είναι αυτά που αποτελούνται από αποτελούνται από δύο ή περισσότερα ίδιας διάρκειας απλά μέτρα και ονομάζονται αυτά που έχουν για αριθμητή τους αριθμούς 4,5,6,7,8,9,10,11,12 κλπ πχ 4/4, 5/8, 6/8, 9/8 κλπ.

Μικτά μέτρα, είναι αυτά που αποτελούνται από δύο ή περισσότερα διαφορετικής διάρκειας απλά μέτρα.

Τριμερές μέτρο: έχουν όταν ένα μέτρο χωρίζεται σε τρία ίσα μέρη. Τα μέτρα αυτά, προκύπτουν από παρεστιγμένες αξίες τα σύνθετα μέτρα, είναι τριμερή. Τα μικτά αποτελούν μείξη διμερούς και τριμερούς μέτρου.

Μέσα από τα μέτρα, εκφράζονται τονισμοί. Ο τονισμός κάθε μέτρου αποτελείται από μέρη που άλλα είναι ισχυρά (τονίζονται περισσότερο) άλλα μετρίως ισχυρά, άλλα ασθενή.

Σε όλα τα είδη μέτρων, ο πρώτος χρόνος λέγεται θέση άρσης και είναι τονισμένος ως ισχυρός δηλαδή δυνατός,

Στα απλά διμερή μέτρα (2/2,2/4, 2/8 ο πρώτος χρόνος είναι δυνατός και ο δεύτερος ασθενής.

Στα απλά τριμερή μέτρα (3/4, 3/8 κλπ) ο πρώτος χρόνος είναι δυνατός και οι άλλοι δύο ασθενής (αδύνατοι)

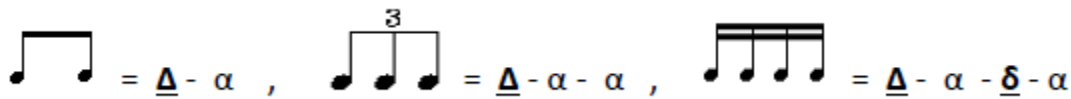
Στα σύνθετα και μικτά μέτρα τονίζονται ανάλογα και ανήκουν στα απλά

πχ $4/4 = 2/4 + 2/4$ δηλαδή ισχυρό /ασθενές/ λιγότερο ισχυρό από του πρώτου χρόνου/ασθενές

πχ $5/8 = 3/8 + 2/8$ δηλαδή ισχυρό /ασθενές/ ασθενές /λιγότερο ισχυρό από του πρώτου χρόνου/ασθενές

Ο τονισμός των σύνθετων μέτρων, των μικτών και των ρυθμικών σχημάτων, προκύπτει από τα απλά διμερή και τριμερή μέτρα.

Με τον όρο ρυθμικό σχήμα, εννοούμε μια ομάδα από νότες μικρής αξίας που συνήθως καλύπτουν τμήματα του ενός χρόνου ή έναν/δύο χρόνους



ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΙΠΕΣ ΜΕΤΡΟ ή ΑΡΣΗ

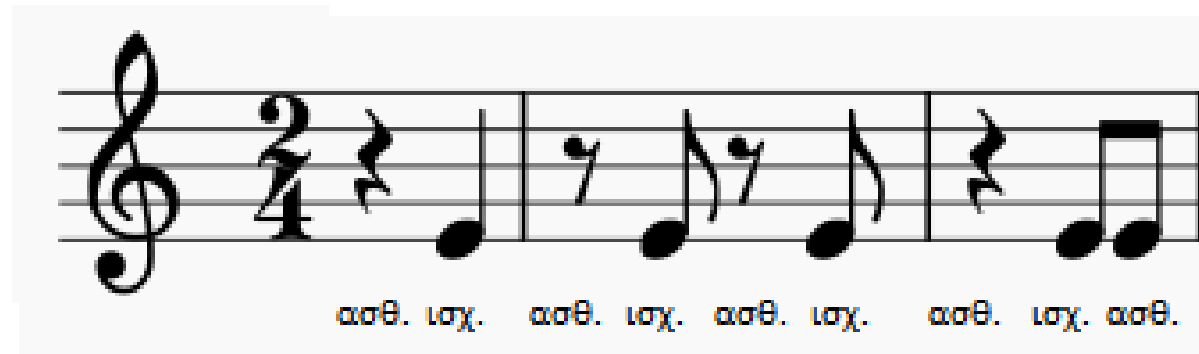
Όταν ένα κομμάτι αρχίζει με έναν ή περισσότερους ατόνιστους φθόγγους οι οποίοι δεν συμπληρώνουν ένα ολόκληρο κανονικό μέτρο, αυτό τότε λέγεται ελλιπές ή μέτρο άρσης και συνήθως συμπληρώνεται από ένα ατελές μέτρο που βρίσκεται στο τέλος του κομματιού.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΥΓΚΟΠΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

Συγκοπή λέγεται όταν το αδύνατο μέρος του μέτρου, μετατρέπεται σε ισχυρό με σύζευξη διάρκειας.



Αντιχροπισμός είναι όταν το αδύνατο (ασθενές) μέρος το μέτρου γίνεται (μετατρέπεται) δυνατό με παύσεις.



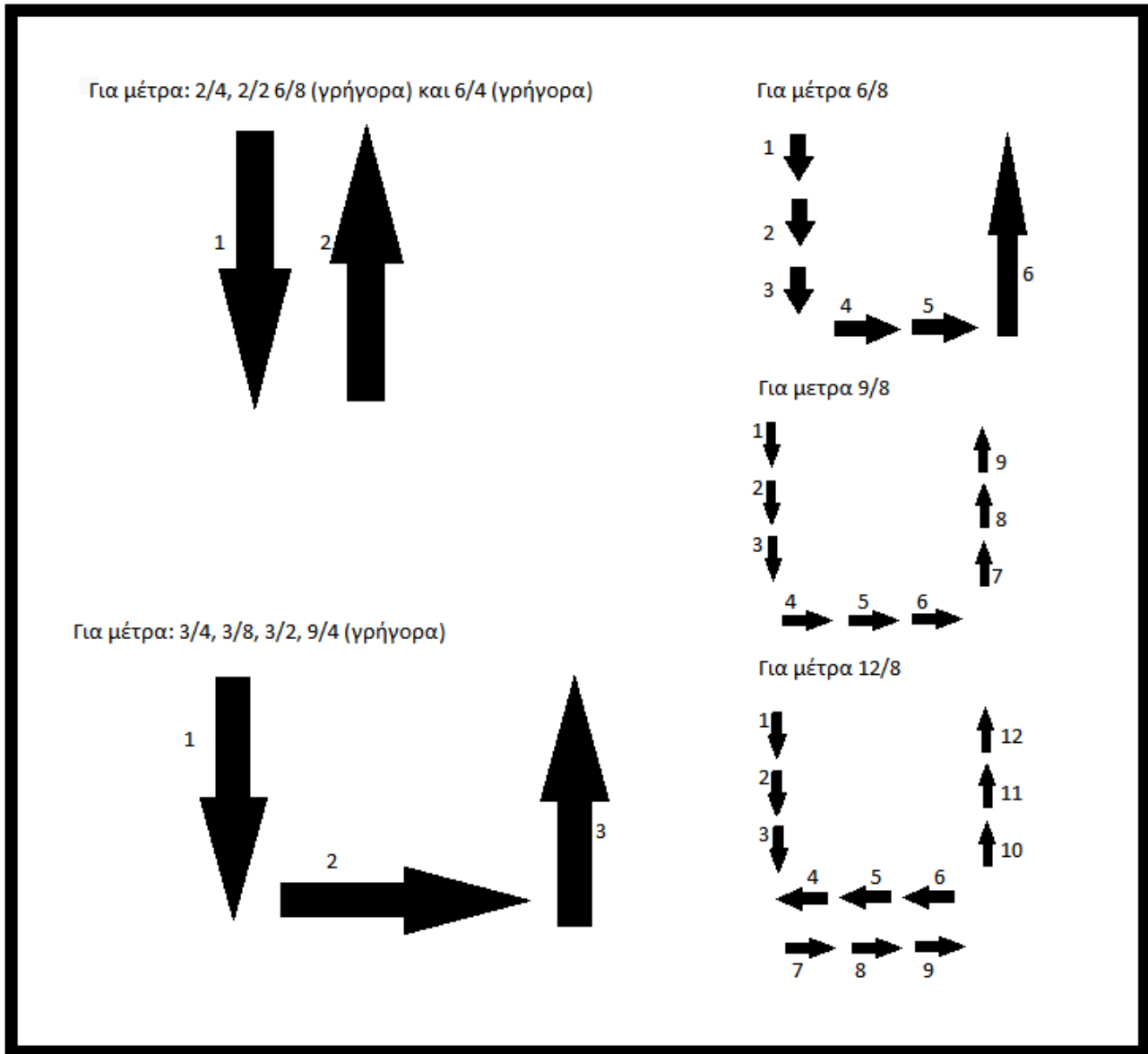
ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΜΕΤΡΩΝ (SOLFEGE)

Για να μετρήσουμε τον χρόνο διάφορων μέτρων, χρησιμοποιούμε το δεξί μας χέρι, κάνοντας κάποιες συγκεκριμένες κινήσεις, αυτό ονομάζεται ανάγνωση.

Η ανάγνωση των φθόγγων χωρίζεται σε δύο είδη αναγνώσεων:

A) Ρυθμική: όταν προσπαθούμε να αποδώσουμε την αξία τους (χρονικής διάρκειας) και διαβάζουμε τις νότες φωναχτά

B) Μελωδική: όταν προσπαθώντας να αποδώσουμε τη χρονική διάρκεια των φθογγήσιμων διαβάζοντάς τα, το κάνουμε σε συνδυασμό με το αντίστοιχο τονικό τους ύψος προκειμένου να τραγουδήσουμε τις νότες σωστά.



ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ

Η διαφορά ύψους ανάμεσα σε δύο φθόγγους, ονομάζεται διάστημα. Ο χαμηλότερος φθόγγος ονομάζεται βάση και ο υψηλότερος κορυφή.

Μελωδικό διάστημα έχουμε όταν οι φθόγγοι του διαστήματος ακούγονται διαδοχικά ο ένας μετά τον άλλον.

Αρμονικό διάστημα έχουμε όταν οι φθόγγοι ακούγονται ταυτοχρόνως.



Τα διαστήματα επίσης έχουν και αυτά ονομασίες, οι οποίες προκύπτουν από τον αριθμό των φθόγγων που έχει αυτό. Για παράδειγμα ντο-σολ είναι διάστημα 5^{ης} γιατί από το ντο έως το σολ, βρίσκονται 5 φθόγγοι (έτσι προκύπτουν και τα διαστήματα πρώτης, δευτέρας, καθαρής, αυξημένης κλπ)



Το κάθε διάστημα ανάλογα με τους τόνους και τα ημιτόνια που περιέχει μπορεί να έχει τρεις ή τέσσερις μορφές:

1^ο, 4^ο, 5^ο, 8^ο όπου έχουμε διαστήματα καθαρής, αυξημένης και ελαττωμένης.

2^ο, 3^ο, 6^ο, 7^ο όπου έχουμε διαστήματα μικρής, μεγάλης, αυξημένης και ελαττωμένης.

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ

$2\mu = 1H$	$3\mu = 1T+1H$	$4K = 2T+1H$	$5K = 3T+1H$	$6\mu = 3T+2H$	$7\mu = 4T+2H$	$8K = 5T+2H$
$2M = 1T$	$3M = 2T$	$4A = 3T$	$5E\lambda = 2T+2H$	$6M = 4T+1H$	$7M = 5T+1H$	

Σύμφωνα διαστήματα είναι η καθαρή 1^η, 4^η, 5^η, 8^η και η μικρή και μεγάλη 3^η και 6^η. όλα τα υπόλοιπα διαστήματα θεωρούνται **διάφωνα**. Αναλυτικότερα για τα διαστήματα θα ασχοληθούμε και παρακάτω στις κλίμακες (σκάλες).

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

Τα διαστήματα, μπορούν να αντιστραφούν, δηλαδή η χαμηλότερη νότα να γίνει η υψηλότερη και το αντίστροφο.

Οι κανόνες που ισχύουν είναι οι εξής:

1. Τα αυξημένα διαστήματα, μετατρέπονται σε ελαττωμένα.
2. Τα καθαρά διαστήματα παραμένουν καθαρά
3. Τα μικρά διαστήματα μετατρέπονται σε μεγάλα
4. Τα μεγάλα διαστήματα μετατρέπονται σε μικρά.
5. Και γενικότερα, τα διαστήματα μετατρέπονται στη διαφορά τους με το 9.

πχ

Μια 3^η μικρή μετατρέπεται σε 6^η μεγάλη (9-3=6)

Μια 7^η μεγάλη μετατρέπεται σε 2^η μικρή (9-7=2)

Αναλυτικότερα για τα διαστήματα θα ασχοληθούμε και παρακάτω στις κλίμακες (σκάλες).

ΣΗΜΕΙΑ ΑΛΛΟΙΩΣΕΩΝ

Τα σημεία των αλλοιώσεων μπαίνουν μπροστά από τον φθόγγο και είναι τα εξής

1. Δίεση #, η οποία ανεβάζει τον φθόγγο ένα ημιτόνιο
2. Ύφεση b, η οποία κατεβάζει τον φθόγγο ένα ημιτόνιο



3. Αναίρεση \flat , η οποία επαναφέρει τον φθόγγο στην αρχική του κατάσταση.
4. Η διπλή δίεση X, η οποία ανεβάζει τον φθόγγο 2 ημιτόνια
5. Η διπλή ύφεση bb, η οποία κατεβάζει τον φθόγγο 2 ημιτόνια
6. Η διπλή αναίρεση $\flat\flat$, η οποία επαναφέρει τον φθόγγο στην προ-προηγούμενή του κατάσταση.

Όταν μία αλλοίωση μπαίνει μπροστά από μία νότα, λέγεται τυχαίο σημείο αλλοίωσης και ισχύει μόνο για αυτήν την νότα και όλες τις νότες που έχουν ίδια θέση και όνομα σε αυτό το μέτρο.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΤΟΝΟΙ, ΗΜΙΤΟΝΙΑ, ΤΡΙΗΜΙΤΟΝΙΑ, ΤΑΥΤΟΦΩΝΙΑ, ΧΡΩΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΤΟΝΙΚΟ ΗΜΙΤΟΝΙΟ ΚΑΙ ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ

Ημιτόνιο ονομάζεται η μικρότερη απόσταση μεταξύ δύο διαδοχικών φθόγγων και είναι διάστημα δευτέρας μικρής (2μ). Στη κλίμακα του ντο, τα ημιτόνια βρίσκονται στις βαθμίδες 3-4 και 7-8 δηλαδή μι- φα και σι - ντο. Δύο δυάδες, σχηματίζουν δύο φυσικά ημιτόνια.

Τόνος ονομάζεται η απόσταση μεταξύ δύο διαδοχικών φθόγγων η οποία περιέχει δύο ημιτόνια και είναι διάστημα δευτέρας μεγάλης (2M). Με τις αλλοιώσεις μπορούμε να χωρίσουμε τον τόνο σε δύο ημιτόνια. Στη κλίμακα του ντο οι τόνοι είναι ντο-ρε, ρε-μι, φα-σολ, σολ-λα, λα-σι.

Αν η δυάδα η οποία σχηματίζει τον τόνο ή το ημιτόνιο ξεκινάει από τη χαμηλότερη νότα και καταλήγει στη ψηλότερη, αυτό ονομάζεται ανιόν τόνος ή ημιτόνιο. Αν όμως ο τόνος ξεκινάει από την ψηλότερη νότα και καταλήγει στο χαμηλότερο φθόγγο, τότε αυτό ονομάζεται κατιόν τόνος ή ημιτόνιο.

Τριημιτόνιο, λέγεται η απόσταση μεταξύ δύο διαδοχικών φθόγγων η οποία περιέχει τρία ημιτόνια. Ντο- ρε#, σολ-λα#.

Ταυτοφωνία ή εναρμόνιοι φθόγγοι ονομάζουμε όταν έχουμε δύο διαδοχικούς φθόγγους οι οποίοι έχουν το ίδιο ύψος (άκουσμα) αλλά διαφορετική ονομασία. Πχ ντο #ρεb.

Χρωματικό ημιτόνιο είναι εκείνο που και οι δύο φθόγγοι του ημιτονίου, έχουν το ίδιο όνομα. Πχ ντο -ντο#

Διατονικό ημιτόνιο, είναι εκείνο που οι δύο φθόγγοι του ημιτονίου, δεν έχουν το ίδιο όνομα αλλά διαφορετικό. πχ ντο#-ρε, ντο-ρεb.

Τα δύο τελευταία ημιτόνια, ονομάζονται φυσικά διατονικά ημιτόνια.

➤ Για να μετατρέψω ένα **ημιτόνιο** σε **τόνο** βάζω:

- 1) δίεση στην δεύτερη νότα π.χ. μι-φα# ή
- 2) ύφεση στην πρώτη νότα π.χ. μιb-φα.

➤ Για να μετατρέψω έναν **τόνο** σε **ημιτόνιο** βάζω:

- 1) δίεση στην πρώτη νότα π.χ. ντο#-ρε ή
- 2) ύφεση στη δεύτερη νότα π.χ. ντο-ρεb.

➤ Για να μετατρέψω ένα **ημιτόνιο** σε **τριημιτόνιο** βάζω:

- 1) ύφεση στην πρώτη νότα και δίεση στη δεύτερη π.χ. μιb-
- 2) διπλή δίεση στη δεύτερη νότα π.χ. μι-φα## ή
- 3) διπλή ύφεση στην πρώτη νότα π.χ. μιbb-φα.

➤ Για να μετατρέψω έναν **τόνο** σε **τριημιτόνιο** βάζω:

- 1) δίεση στη δεύτερη νότα π.χ. ντο-ρε# ή
- 2) ύφεση στην πρώτη νότα π.χ. ντοb-ρε.

➤ Για να μετατρέψω ένα **ημιτόνιο** σε **ταυτοφωνία** βάζω:

- 1) δίεση στην πρώτη νότα π.χ. μι#-φα ή
- 3) ύφεση στη δεύτερη νότα π.χ. μι-φαb.

➤ Για να μετατρέψω έναν **τόνο** σε **ταυτοφωνία** βάζω:

- 1) δίεση στην πρώτη νότα και ύφεση στη δεύτερη π.χ. ντο#-ρεb ή
- 2) διπλή δίεση στην πρώτη νότα π.χ. ντο##-ρε ή
- 3) διπλή ύφεση στη δεύτερη νότα π.χ. ντο-ρεbb.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΡΜΟΝΙΟΙ ΦΘΟΓΓΟΙ- ΕΝΑΡΜΟΝΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ

Όταν δύο φθόγγοι μιας ταυτοφωνίας έχουν το ίδιο ύψος, δηλαδή ακούγονται το ίδιο και παίζονται με τον ίδιο τρόπο, ταυτίζονται. Οι νότες που έχουν το ίδιο άκουσμα αλλά διαφορετική ονομασία, ονομάζονται **εναρμόνιοι φθόγγοι**.

Δύο κλίμακες που οι πρώτες τους νότες είναι **εναρμόνιοι φθόγγοι**, ονομάζονται και αυτές **εναρμόνιες κλίμακες** και έχουν και αυτές το ίδιο άκουσμα αλλά διαφορετικό όνομα.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΟΠΛΙΣΜΟΣ

Οπλισμός ονομάζεται το σύνολο των διέσεων ή των υφέσεων το οποίο τοποθετείται μετά το κλειδί και πριν τη χρονική διάρκεια του μέτρου. Αυτό σημαίνει ποιες από τις νότες του κομματιού πρόκειται να ακουστούν με την αντίστοιχη αλλοίωση.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΛΙΜΑΚΑ (ή ΣΚΑΛΑ) ΚΑΙ ΒΑΘΜΙΔΕΣ

Κλίμακα ονομάζουμε μια σειρά από φθόγγων που μετακινούνται από τον χαμηλότερο στον υψηλότερο (ανιούσα κλίμακα) ή από τον υψηλότερο στον χαμηλότερο (κατιούσα κλίμακα).



Οι κλίμακες είναι βασικό εργαλείο και χρησιμοποιούνται για την δημιουργία μουσικής και τραγουδιών. Τα είδη των κλιμάκων είναι πολλά και η κάθε μία μας δίνει ένα ιδιαίτερο άκουσμα που οφείλεται α) στη διαφορά ύψους που έχουν οι βαθμίδες μεταξύ τους και β) στον αριθμό των φθόγγων της κλίμακας (πεντάφθογγη, εξάφθογγη, επτάφθογγη).

Οι νότες που αποτελούν μια κλίμακα, λέγονται **βαθμίδες** και έχουν την ακόλουθη σειρά

1. Τονική ή 1^η (από την οποία παίρνει και η κλίμακα την ονομασία της και είναι ο σημαντικότερος φθόγγος) και συμβολίζεται με το γράμμα του λατινικού αλφαβήτου I
2. Επιτονική ή 2^η και συμβολίζεται με το γράμμα του λατινικού αλφαβήτου II
3. Μέση ή 3^η και συμβολίζεται με το γράμμα του λατινικού αλφαβήτου III
4. Υποδεσπόζουσα ή 4^η (τρίτος σημαντικός φθόγγος) και συμβολίζεται με το γράμμα του λατινικού αλφαβήτου IV
5. Δεσπόζουσα ή 5^η (η δεύτερη και βασική νότα) και συμβολίζεται με το γράμμα του λατινικού αλφαβήτου V
6. Επιδεσπόζουσα ή 6^η και συμβολίζεται με το γράμμα του λατινικού αλφαβήτου VI
7. Προσαγωγέας ή 7^η (τέταρτος σημαντικός φθόγγος) και συμβολίζεται με το γράμμα του λατινικού αλφαβήτου VII

Τις κύριες βαθμίδες αποτελούν η τονική, η δεσπόζουσα και η υποδεσπόζουσα. Οι υπόλοιπες βαθμίδες χαρακτηρίζονται ως δευτερεύουσες.

Η σειρά των διέσεων είναι : **φα ντο σολ ρε λα μι σι**



Η σειρά των υφέσεων είναι : **σι μι λα ρε σολ ντο φα**



ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΩΝ ΠΕΜΠΤΩΝ

Ο κύκλος των 5ων είναι Η γεωμετρική αναπαράσταση των 12 μείζονων και των σχετικών τους ελασσόνων κλιμάκων του τονικού συστήματος, καθώς και των σπλισμών τους. Δείχνει τις λειτουργικές σχέσεις μεταξύ των κλιμάκων - τονικοτήτων και χρησιμοποιείται σαν εκπαιδευτικό, αναλυτικό και συνθετικό εργαλείο.

Για την κατασκευή του, χωρίζουμε ένα κύκλο σε 12 κυκλικούς τομείς με γωνία 30 μοιρών ο καθένας. Σε κάθε κυκλικό τομέα τοποθετούμε από μια μείζονα με την σχετική της ελάσσονα κλίμακα. Ένας κυκλικός τομέας 90 μοιρών θα περιλαμβάνει 6 κλίμακες, οι οποίες ονομάζονται *γειτονικές* ή *κοντινές*, π.χ. Ντο/λα, Σολ/μι, Φα/ρε.

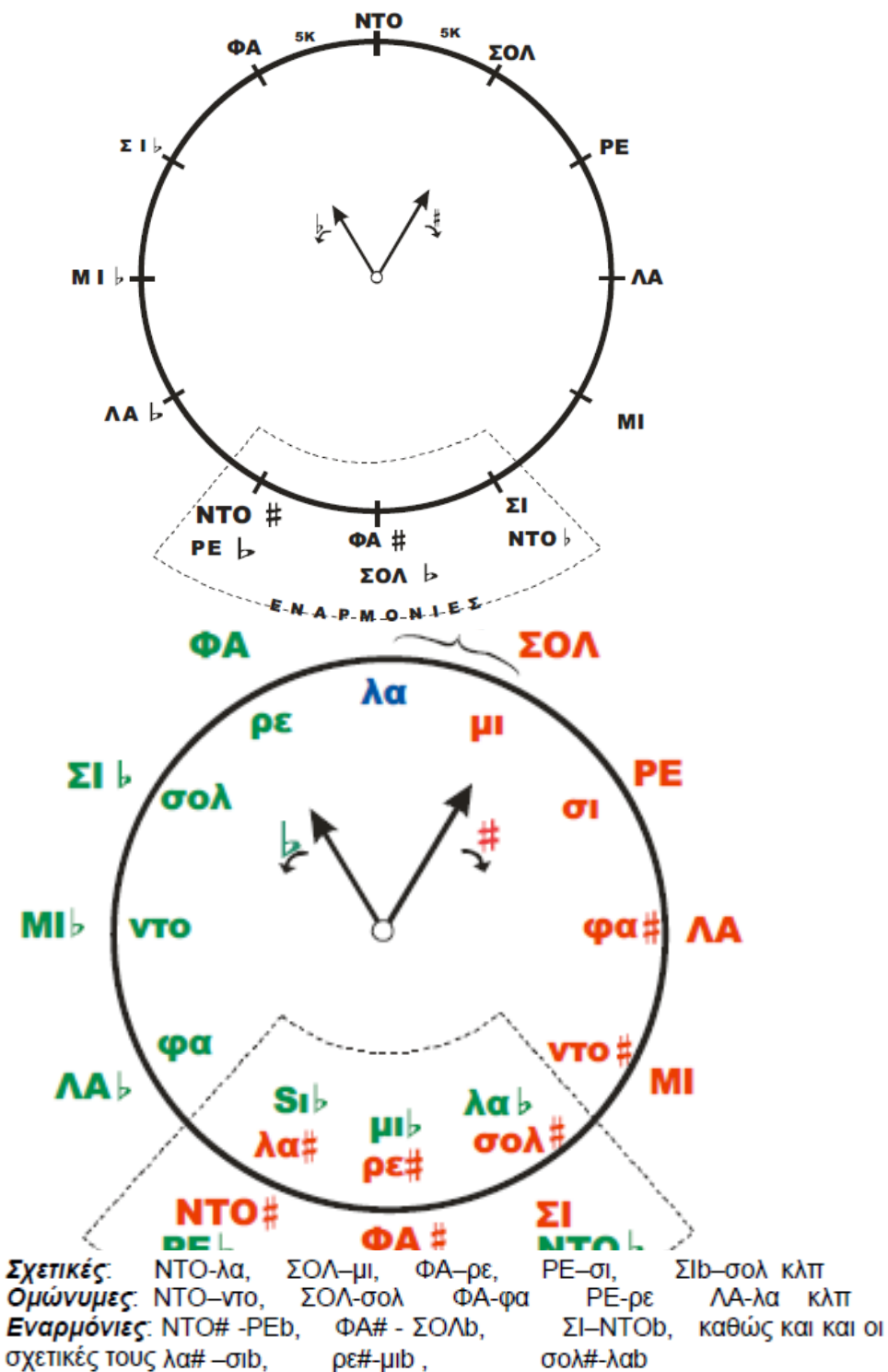
Ξεκινώντας από την Ντο και προχωρώντας δεξιόστροφα στον κύκλο των 5ων, οι κλίμακες διατάσσονται κατά ανιούσες 5ες (ισοσυγκερασμένες) και κάθε φορά προστίθεται μία δίεση στον σπλισμό, μέχρι την Ντο#. Τρεις κλίμακες έχουν εναρμόνιες: οι Σι/Ντοb, Φα#/Σολb και Ντο#/Ρεb. ΕΞεκινώντας από την Ντοb και προχωρώντας συνεχίζοντας την δεξιόστροφη κίνηση, μία ύφεση αφαιρείται σε κάθε βήμα μέχρι να προσεγγίσουμε εκ νέου την Ντο χωρίς αλλοιώσεις στον σπλισμό.

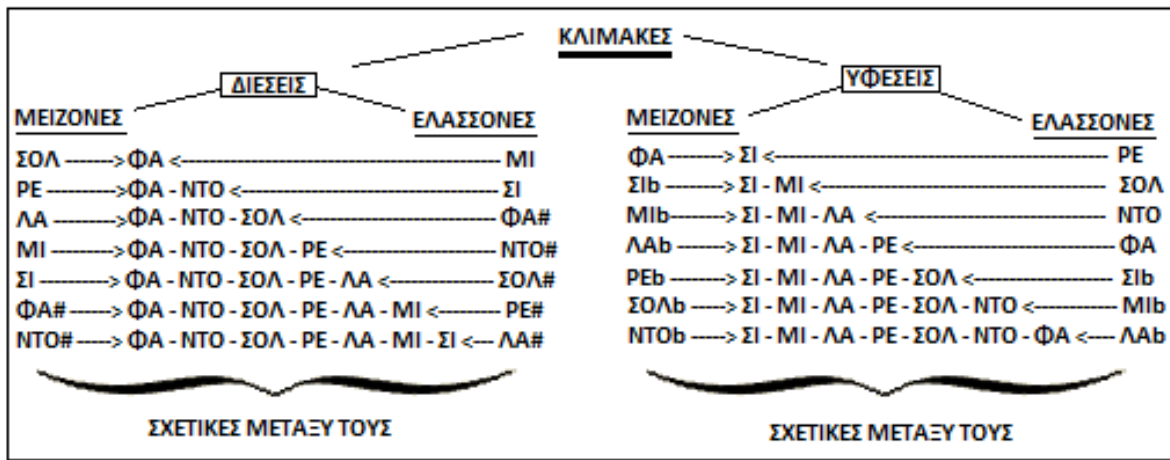
Αντίστοιχα, αρχίζοντας από την Ντο και προχωρώντας αριστερόστροφα στον κύκλο των 5ων, οι κλίμακες διατάσσονται κατά κατιούσες 5ες και κάθε φορά προστίθεται μία ύφεση στον σπλισμό, μέχρι την Ντοb. Αρχίζοντας

από την Ντο#, την εναρμόνια της Ρεβ, και συνεχίζοντας την αριστερόστροφη κίνηση, μία δίεση αφαιρείται σε κάθε βήμα μέχρι να προσεγγίσουμε εκ νέου την Ντο χωρίς αλλοιώσεις στον οπλισμό.

Κινούμενοι δεξιόστροφα οι συγχορδίες αποκτούν λειτουργία δεσπόζουσας (V), κατά την αριστερόστροφη κίνηση λειτουργία υποδεσπόζουσας (IV).

Κύκλο 5ων μπορεί να έχουμε μόνο στο συγκερασμένο σύστημα, σε άλλα συστήματα χορδίσματος (με 5ες μη συγκερασμένες), ο κύκλος λέγεται σπείρα των 5^{ων}. Ο κύκλος κλείνει στο ισοσυγκερασμένο σύστημα διότι οι 5ες έχουν "πειραχθεί", για την ακρίβεια είναι "χαμηλωμένες", έτσι ώστε ξεκινώντας από έναν δοσμένο φθόγγο και προχωρώντας κατά 5ες, μετά από 12 βήματα και σε εύρος 7 οκτάβων επιστρέφουμε στον αρχικό φθόγγο.





ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΤΡΟΠΟΙ (MODES)

Τρόπος είναι κάτι σαν κλίμακα όπου με γνώμονα αυτό, στο ύφος της αναγέννησης, στον 20^ο αιώνα αλλά και στα δημοτικά τραγούδια οι μελωδίες τους δεν γράφτηκαν σε μείζονα ή σε ελάσσονα κλίμακα αλλά έτσι.

Η απόσταση της τρίτης βαθμίδας από την τονική, καθορίζει τον κάθε τρόπο.

5η Καθαρή

3η Μεγάλη

- Ιωνικός αργότερα μείζων
- Δώριος
- Φρύγιος
- Λύδιος
- Μιξολύδιος
- Αιολικός αργότερα ελάσσων
- Λοκρικός